

12
הנה עיקר
הגם לנצחון מלכות אנטיוכוס, ישראל קבלו
מלוכה מאתים שנה (ר"מ, מטכס ג, ט) ולזכרון
צריך להאיר גרות,

אלן אנכמה, פכלה וילג
על רבסיק, אגורו כיך

10
א שלש מצות נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ.
לכנות להם מלך שנאמר שום תשים עליך
מלך. ולהכרית זרעו של עמלק שנאמר תמחה את זכר
עמלק. ולבנות בית הבחירה שנאמר לשכנו תדרשו
ובאת שמה: כמלך, האכמה אלני, פכין ט, טב

13
ג ותשעה באב וחמשה דברים אירעו בו. נגור
על ישראל במדבר שלא יכנסו לארץ. [ג] חורב הבית בראשונה ובשנייה. נלכדה עיר גדולה ונביתר שמה
והיו בה אלפים ורבות משראל והיה להם מלך גדול ודימו כל ישראל וגדולי החכמים שהוא המלך המשיח.
ונפל ביד גוים ונהרגו כולם והיתה צרה גדולה כמו חורבן המקדש. וכו' ביום המוכן לפורענות חרש
ה' ונרסרופוט הרשע ממלכי אדום את ההיכל ואת סביביו לקיים ציון שדה תחרש:

תעלה הכותב הענין טו טז

11
א בבית שני כשמלכו יון גזרו גזרות על
ישראל ובטלו דתם ולא הניחו אותם
לעסוק בתורה ובמצות. נפשטו ידם בממונם
ובבנותיהם ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות
וטמאו הטהרות. וצר להם לישראל מאד מפניהם
ולתצום לחץ גדול עד שריחם עליהם אלהי
אבותינו והושיעם מידם והצילם וגברו בני
חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו
ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים תחורה
מלכות לישראל יתר על מאתים שנה עד
החורבן השני

כמלך האכמה אנכמה
פכין ט טב

משפט הלכות חלכים כהן

י"ג זין

16
ע"כ הסכימו גם הם על המינוי שלהם, ולא
נחשב זה להסנהדרין לדבר שאינו ראוי, גם
לדעת הרמב"ן. כ"א החשמונאים עצמם. שהם
היו יכולים להשתדל בדבר, ע"פ הסכמת האומה;
ואי אפשר לדעת פרטי המצב או, אע"פ שכתובים
לפנינו רושמי דה"י, כמשכ"ל בשם הרמב"ם
במו"ג. ע"ד ערך הידיעה של העבר מהדברים
הנכתבים. וחוז מזה נראים הדברים, שבזמן
שאין מלך, כיון שמשפטי המלוכה הם ג"כ מה
שנוגע למצב הכללי של האומה, חוזרים אלה
הזכיות של המשפטים ליד האומה בכללה. וביחוד
נראה שגם כל שופט שקם בישראל דין מלך יש
לו, לענין כמה משפטי המלוכה, וביחוד למה
שנוגע להנהגת הכלל, ואפילו בענינים פרטיים.
הרי הפלגש לדעת הרמב"ם, פ"ד הי"ד שם,
שאינה מותרת כ"א למלך ולא להדיוט, שהרמב"ן
בתשו' הזכאה בכ"ש פ"א דאישות הי"ד, הקשה
עליו בתוך דבריו גם מן השופטים, ג"כ ראיתי
מי שמתרצים ששופט דין מלך יש לו בזה.
אמנם עכ"פ הננו רואים שהרמב"ן לא ט"ל הכי.
אבל למה שנוגע להנהגת הכלל, כל שמנהיג
את האומה דן הוא במשפטי המלוכה, שהם כלל
צרכי האומה הדרושים לשעתם ולמעמד העולם.

15
ח' דה' מלכים כאן, שכתב לשון בדיעבד: נביא
שהעמיד. משמע דגם בדיעבד א"א להעמיד
מלך בלא נביא. ואין לו דין מלך. וצריך לומר
דבזמן שיש נביא בישראל גם בדיעבד אין מלך
עומד בלא נביא. אבל כשאין נביא אז מעמידין
ע"פ ב"ד הגדול. ואולי כונת הרמב"ם, דדוקא
בזמן שעומד ג"כ מלך מבית דוד, אם העמיד
נביא מלך אחר על חלק מישראל או רובו יש
לו דין מלכות. וזה א"א בלא נביא. ומייתי
המשל מירבעם שהעמידו אחיה השילוני, אע"פ
שהי' רחבעם יושב על כסאו, וזן הדיון מלך בן
מלך א"צ משיחה, שהמלכות ירושה היא כמש"כ
שם בפ"ב הי"ז, אבל כשיש עיכוב ואין עומד
מלך מבית דוד, כשכבר נפסקה שלשלת הירושה
מכמה דורות ע"י הגלות, ולא נתברר מי הוא
הנוכה לשבת על הכסא, אז מעמידין גם בלא
נביא אלא ע"פ ב"ד. וזה הי' ענין מלכות בית
חשמונאי. ומה שכתב הרמב"ן (בראשית מ"ט
י"ג), שעשו שלא כראוי על אשר לא החזירו
המלכות לבית דוד, בודאי הי' ראוי להשתדל בזה,
ואם אולי היתה בזה העכבה, מצד המלכיות
המושלות או עליהם, הי' ראוי לדבריו עכ"פ
למנע מלקבל מלכות לכתחילה. אבל מ"מ
כשמנוהו ישראל בהסכמת סנהדרין, שראו ג"כ
שיש צורך בדבר, ואולי ראו שבלא עזרתם של
החשמונאים, שזכו לתפארת גדולה באומה, מצד
מעשיהם הגדולים וקדושת חסידותם ותורתם
המרובה, לא הי' אפשר להעמיד מלך מב"ד.

14
ט"א. ומ"ש כת"ר, דאם מלחמות ממשפט
מלוכה הן, איך נלחמו החשמונאים כנגד חיילות
טוריא בלא מלך. הנה על המלחמה היסודית של
החשמונאים, שהיתה ביחוד נגד השמד ושעת
הגוירה של היונים, "להשכיחם תורתך ולהעבירם
מחוקי רצונך" ע"ז אין מה לשאול כלל, שהרי
גם על מצוה קלה יהרג וא"י, ואיך לא תהי'
רשות וגם חובה להתחזק במלחמה, כדי לבטל
את כח השמד ולהעמיד את כללות הדת על תילה.
ועל המלחמות הבאות אח"כ, שגם המלכים
הכשרים שבהם נלחמו, אז הלא כבר היו מלכים
מועמדים ע"פ הסכמת האומה, אמנם יש לדייק
מלשון הרמב"ם כפ"א דמלכים הלכה ח', שכתב:
"נביא שהעמיד מלך משאר שבטי ישראל, והי'
אותו המלך הולך בדרך התורה והמצוה ונלחם
מלחמות ה', הי' מלך, וכל מצות המלכות נוהגות
בו", שדוקא ע"פ נביא הוא דהוי מלך, ולא ע"פ
הסכמת האומה בלא נביא, ובזמן החשמונאים
כבר נפסקה הנבואה מכבר, וכ"כ בהלכה ג' שם:
"אין מעמידין מלך בתחילה אלא ע"פ ב"ד של
שבעים וקנים וע"פ נביא", דמשמן דתרווייהו
בעיני ב"ד של שבעים וקנים וגם נביא, אלא
שמדבריו כאן בהלכה ג' הי' אפשר לומר,
דלכתחילה היא המצוה בכך, אבל אם העמידו
ישראל מלך בלא נביא ג"כ הרי זה מלך לכל
מצות המלכות, ובזה הי' מקום לישב הסתירה
מפ"ה דסנהדרין ה"א, שכתב "אין מעמידין מלך
אלא ע"פ ב"ד של שבעים ואחד", ולא הזכיר
נביא, משום דבדיעבד הי' מלך, אבל בהלכה